

УДК 811.111-811.161

Миронова Т.Ю.

**ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ОДНОГО
ІЗ БРИТАНСЬКИХ АВТОРСЬКИХ ТЕКСТІВ ТА ЧАСТКА
ЦИТАТ В ЙОГО СЕМАНТИЦІ
(на матеріалі біографічного твору Нести Вин Елліс
«Джон Мейджор»)**

Для цитування та інших проявів інтертекстуальності визначена густота в новому авторському тексті, узагальнені дотичні характеристики твору як підготовка до аналізу гармонійності посилань у ньому.

Ключові слова: види інтертекстуальності, гармонійність із цілісним змістом, національно-культурна специфіка.

Миронова Т.Ю. Инертекстуальные характеристики одного из британских авторских текстов и доля цитат в его семантике (на материале биографического произведения Несты Вин Эллис «Джон Мейджор»). Для цитирования и других проявлений интертекстуальности определена густота в новом авторском тексте, обобщены осозаемые характеристики произведения как подготовка к анализу гармоничности цитат в нем.

Ключевые слова: виды интертекстуальности, гармоничность в авторском содержании, национально-культурная специфика.

Myronova T.Y. Cross-textual characteristics of a British non-fiction text and the amount of citing in its content (an experience of the research into a personal biography "John Major" by Nesta Wyn Ellis). The citation in a British text is regarded along with some other cross-textual elements; also their cumulative density in the text is calculated whatever is a preliminary stage before the analysis of how integral they are in the new written document.

Key words: cross-textuality types, integration into a new text, culture of writing.

Цитування як елемент текстової тканини досліджується нами в декілька етапів і на матеріалі різних авторських англомовних робіт. Попереду даної статті вже спостережено та описано явище цитування у одного із американських авторів. Отже саме ця публікація постає продовженням вже початого пошуку і сфокусована на подібних текстових елементах у британського автора, причому даний англомовний твір дещо схожий із першим за періодом зображеного життя та характером людських зусиль до самореалізації. Навіть долі головних персонажів можна дещо умовно назвати схожими. Таким чином, ми зацікавлені визначити, яку смислову роль відіграють цитування на семантичному фоні цілісної авторської роботи.

Оскільки різні ділянки досвіду вивчення явища нашої цікавості вже втілено в двох наших попередніх статтях, ми передбачаємо спиратися на власні теоретичні здобутки (зокрема в роботах «О подходе к семантике цитат в англоязычном авторском тексте» та «Об'єктивні характеристики одного із англомовних авторських текстів та місце цитат в

ньому (когнітивно-лінгвістичне дослідження мемуарів Б.Клінтона «Мое життя»)). Такими напрацюваннями можна вважати п'ять положень: 1. Цитування в англомовному тексті слід розглядати як семантичне **явище**, яке відмічене національно-культурною специфікою і потребує розгляду із позицій англомовних традицій якісного письма. 2. Цитування в чистому вигляді, тобто як дослівна залапкова передача висловлювання іншої особи, само по собі, хоча і може бути окремо використане в межах цілісного твору, все ж більш натурально в **сумісній смисловій роботі поєднується із різними способами застосування текстового матеріалу від інших авторів у нову роботу**, тобто із перифразуванням, побіжними згадками про думки відомих всім в англомовному світі осіб, активним використанням популярних для певного покоління фраз як посилання на своїх сучасників та співвітчизників тощо. 3. Цитування представляє **собою крайню, саму точну і особисто помічену, ділянку в континуумі зовнішньої смислової присутності** в тексті того матеріалу, який належить головним чином не самому автору нового тексту, а може вважатися як би в загальному вжитку. 4. **Застосування цитат та супровідного інтертекстуального матеріалу не означає втрату авторських властивостей тексту**, якщо творцем нової роботи якісно здійснено всі взаємно пов'язані смислові параметри, що властиві авторському письмовому документу. Така якість змісту досягається, коли творець нового твору чітко прокреслює вагомі за індивідуальним смислом авторський погляд, голос, тон, динаміку тощо. 5. Автор нового тексту може свідомо використовувати цитування та іншого роду посилання **заради особливого смислового наповнення певного параметру твору, і це відзеркалюється на загальному змісті**, та на що взаємно відгукуються всі інші смислові показники такого тексту.

Дана розвідка в природу та функції цитування в індивідуальному новоствореному тексті здійснюється за комунікативно-когнітивним способом, оскільки центральні текстові семантичні категорії, які визначені нами як основа для аналізу авторського тексту (авторський погляд, голос, тон, динаміку тощо), є когнітивними текстовими властивостями, особистими явищами в свідомості автора письмового документу та, надалі в науковому плані, продуктами антропоцентичного ставлення до текстової реальності.

Матеріалом для безпосереднього спостереження став відносно завершений розділ англомовного біографічного твору (*John Major: A Personal Biography* by Nesta Wyn Ellis Chapter 2: *A Life of Surprises*. [6, 60-102]). Опис опрацювання зазначеного тексту охоплює сотні сторінок. Привести ці відомості в даній роботі, звісно, ми не маємо можливості. Більш за те, розгляд кожного із виявлених випадків уповільнив би виклад суті спостережень за ними. Проте наше теперішнє дослідницьке повідомлення дійсно потребує наочної уяви про текст – об’єкт аналізу. Ми його зображаємо єдино можливим щільним способом – в міру того, як він розгортається самим автором – в схемах (див. Рис. 1-5), які дещо здатні передати цілісність текстової тканини, в якій у різній мірі ритмічно накопичуються елементи смислу від цитат та інших посилань.

Отже, аналізований Розділ 2 «Життя, сповнене несподіванок / A Life of

Surprises» викладено на 42 сторінках, в 126 абзатах та 12688 словах; об'єм цитованого та перифразованого матеріалу складає 4344 слова.

Ми не змогли провести чітку симболову межу між висловлюваннями в лапках та пересказаними словами. Такі включення матеріалу від іншої особи в текст нашої цікавості виявилися змістовно та функціонально тісно пов'язаними, як-то: спочатку певний матеріал може подаватися як цитата, після того він доповнюється перифразом, та знову продовжується цитатою тощо. Значить, наш підрахунок 4344 слова стосується як прямих цитат, так і перифразів. По відношенню до кількості всіх слів дослідженого тексту матеріал посилень складає трохи більше, ніж 34%.

Наша робота із іншим англомовним текстом, а саме мемуарами Б.Клінтона «*Мое життя / Bill Clinton My Life. Chapter Fifteen*» [5], свідчить, що в плині смыслу, що викладається творцем документу, пряме цитування та перифраз невід'ємно пов'язане ще із іншими засобами залучення думок або фактів від інших осіб. Більш за те, ту функцію, яку мають, за англомовним автором, виконати слова, наведені в лапках, чи близько пересказані, міцно підтримує цілий спектр іншого інтертекстуального матеріалу. Різниця між елементами такого розмаїття пролягає в тому, в якій мірі і як близько не-суюто-авторські відомості належать певній особі. Щодо роботи всього діапазону залученого «стороннього» матеріалу на смысл цілого нового авторського тексту, то вона, загалом тотожна.

Спершу поведемо мову про випадки пишності інтертекстуального матеріалу в британському тексті, оскільки на фоні цих явищ, та разом із ними, в сукупній симболовій роботі стають особливо помітними прямі цитати та супровідний перифраз. Таким чином, вслід за досвідом роботи із американським твором (*див. раніше*), в якому ми зібрали разом всі самі визначні вкраплення залученого не-авторського матеріалу і порівняли таку кількість із обсягом дослідженого тексту, отримуючи, достатньо умовний, коефіцієнт інтертекстуальності (9, 97), ми належним чином взялися характеризувати і британський твір.

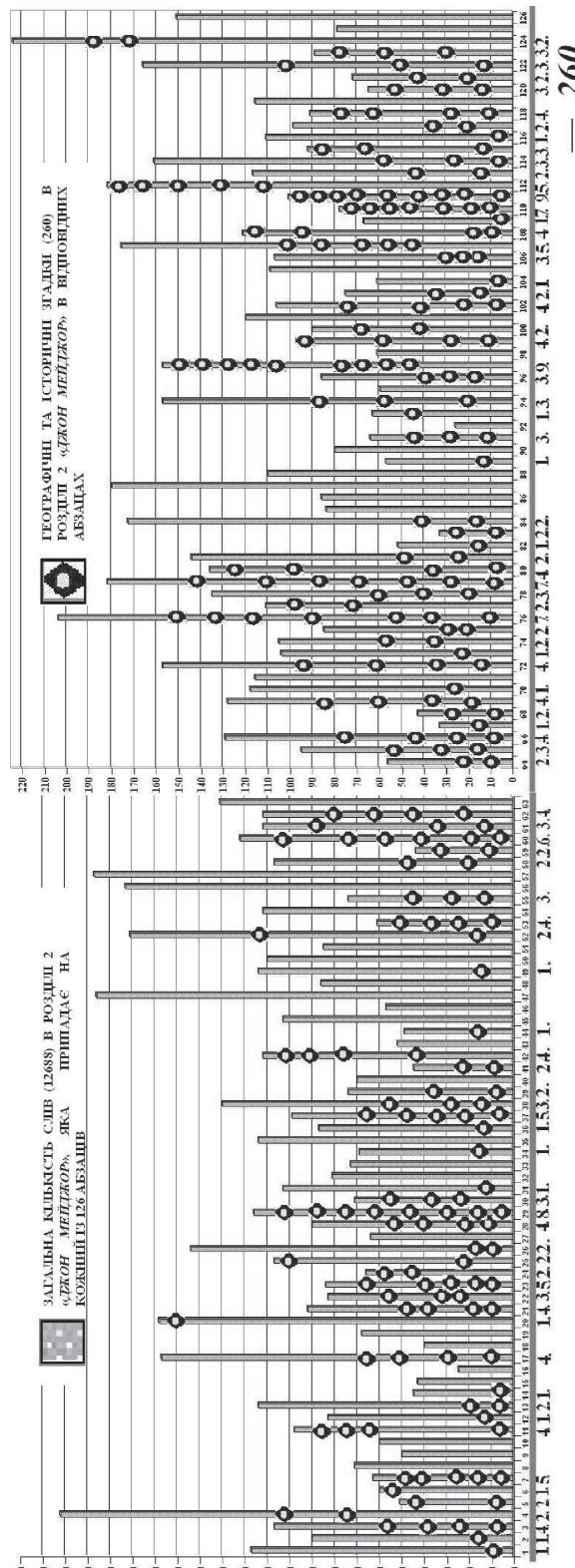
На цьому шляху ми зустрілися із деякими цілковито очікуваними розбіжностями між двома текстами: склад інтертекстуальної присутності в них частково співпадав, а частково був іншого роду. Як і в американському тексті, в британському творі велику частку не-авторського матеріалу складають відомості із історії та географії, а також образи людей, які в різній мірі деталізуються (*John Major: A Personal Biography* by Nesta Wyn Ellis Chapter 2: *A Life of Surprises*. [6, 60-102]). Всі ці вкраплення можна розглядати як малі симболи, які можуть бути, якщо необхідно творцю тексту, розгорнутими в окрему додаткову оповідь. Іншими словами, названа інтертекстуальна присутність постає потенційними семантичними зачатками інших творів.

Для обізнаних англомовних читачів із боку творця нового тексту немає необхідності широко розкривати не-суюто-авторські поняття та образи: в їх сприйнятті вони постають само собою зрозумілими із освіти та повсякденного потоку інформації. Таким чином, автор нового тексту залишає подібні симболові елементи в згорнутому вигляді, залишаючи читачу самому домислювати загальновідому історію.

Так, наприклад, у британському творі нашого аналізу не-провідний персонаж Маргарет Тетчер оцінений нами як інтертекстуальний елемент з причини наступних міркувань. Ця історична особа відмінно називається 10 разів протягом Розділу 2, а повторно із тими самими іменами згадується майже вдвічі частіше. Автор звертається до її образу через слова: (1) *Mrs Thatcher*; (2) *the Prime Minister*; (3) *the PM*; (4) *his /John Major's/ predecessor*; (5) *the old girl / by husband Denis Thatcher/*; (6) *from Number 10 = from Mrs Thatcher*; (7) *into Downing Street = to Mrs Thatcher*; (8) *in the flower-filled study = at Mrs Thatcher's*; (9) *her throne = Mrs Thatcher*; (10) *the Iron Lady*. Зустрічаючись із кожною із назв, добре інформований англомовний співвітчизник легко збирає в пам'яті поширені знання, які від нього очікує творець даного документу. Автору немає рації вичерпно пояснювати, хто є така персона і як ставитися до неї. Проте, за кожним із згаданих слів про Маргарет Тетчер спливає певний обсяг інформації, принаймні той, що самі британці найстисліше в словнику англійської мови та культури (в 274 словах англійського оригіналу) представляють світові, а саме (українською – переклад наш – Т.М.):

“*Тетчер, Маргарет (1925-2013)* британська політична діячка із Консервативної партії, її тепер офіційно називають Баронеса Тетчер, а в газетах також згадують як Меггі. Вона стала лідером своєї партії в 1975, а в 1979 – першою жінкою прем'єр- міністром Великої Британії, цей пост вона займала до 1990 року. Вона виграла підряд у трьох Загальних Виборах; мала великий вплив на британську політику та життя в країні. Її думки, які тепер називають тетчеризмом, також вплинули на політиків в інших країнах. Під її керівництвом політика в Британії стала значно більш правою; вона скоротила податки, позбавила профсоюзи їх прав, а також розпочала програму приватизації (тобто розпродаж послуг, які належали державі, таких як: електроенергія, газ, телефон, із тим, щоб вони перетворилися в приватні компанії). Її вважають сильним та рішучим керівником, який нелегко відмовляється від своїх поглядів, а також нетерпимо ставиться до сперечань своїх міністрів. Через це її часом називають «Залізна Леді», а люди також жартують про те, що вона б'є людей своєю сумочкою, якщо вони із нею не погоджуються. Вона часто посыпалася на своє дитинство як доњки бакалійника, казала, що батько вплинув на її погляди стосовно напруженості праці та бережливості (обережності щодо грошей та неможливості боргів), які вплинули на її політичні позиції. Більшість людей у ВБ або захоплюються нею, або не полюбляють її; тепер люди сперечаються про її досягнення: деякі кажуть вона «зробила Британію великою знову», але інші висловлюються про те, що її політика призвела до високого рівня безробіття, заохочувала людей бути егоїстичними, а також допомогла багатим стати ще багатшими, а бідним ще біднішими” [4].

Подібно до того, як ми це щойно показали, в тексті Розділу 2 (*John Major: A Personal Biography* by Nesta Wyn Ellis Chapter 2: *A Life of Surprises*. [6, 60-102]) здатні розквітнути загальновідомими знаннями всі інші образи людей (див. Рис.2). Їх, поряд із історичними та географічними поняттями (див. Рис. 1), яким також властиво бути розгорнутими в окрему оповідь, віднесено за

Разом в Розділі 2 "Джон Мейджор" виявлено 260 випадків використання автором історичного та географічної інформації, яка спершу/також належить іншim джерелам. Густота таких спостережень може виглядати, як свідчення про зміст, який є «інновирений» в часі та просторі. Якщо поняття застосується деяльника разів на абзац, воно враховується лінією одноразово.

Рис.1

прикметою бути більшим та повнішим наративом до відповідного різновиду інтертекстуальності. Тепер залишається сказати, що в британському творі нашого аналізу підраховано **260** смислових елементів із історії та географії, а також **773** образів людей, які як інтертекстуальна присутність доповнюються ще іншими смисловими не-суюто-авторськими прошарками. Останні характеризують вже тільки даний британський твір, оскільки в попередньому аналізі американського тексту аналогічних явищ або не знайдено, або вони присутні в зовсім незначній кількості.

Відмінними від американського документу стають такі смислові «не-авторські» вкраплення в британський текст як посилання на літературні джерела. Їх у житті Дж. Мейджора в зображеній період його духовного зростання, якщо довіряти особі, яка склала його біографію, не так багато (загалом, разом із газетними текстами про нього самого, **13**). Цікаво, що саму політичну діячу, на перифразний манер, належить лише одне повідомлення про Агату Крісті. Проте, його значно хвилюють газетні репортажі про власну особу (7 разів). Такий інтертекстуальний елемент як використання популярних – для покоління англомовних співвітчизників та людей одного кола – фраз широко представлений, їх **128** випадків. Про спорт та прогулянки на певному етапі змісту йдеться дуже часто, що досягає інтенсивності настірних нагадувань вже висловлених думок про крикет як про вичерпно зрозуміле всім британцям дозвілля; такий смисл спливає **20** разів.

Якщо вважати на те, що ми знаємо про попередній американський автобіографічний твір нашого аналізу, молода людина, яка має бажання та здібності до суспільної діяльності, часто спілкується із користю та приємністю за їжею. Цього про Дж. Мейджора сказати неможна: такий інтертекстуальний елемент як традиції спілкування за столом в творі про його життя (зокрема в Розділі 2) виникає лише **9** разів, причому кожна подія розгортається під егідою його консервативної партії, а сам політичний діяч ніби перебуває за столом у напрузі вимушеного учасника.

Зауважимо, що є одна визначна інтертекстуальна риса твору *«John Major...» by Nesta Wyn Ellis [6, 60-102]*. Це рясне, майже до рівня нав'язливої думки, притягування автором популярного розплівчатого образу «долі» або «фатума», а також тих понять, які або дещо асоціюються із тільки що згаданими, тобто «доля = життєвий успіх», «доля = шанс» тощо, або є відомими синонімами, як-то: *«destiny»*, *«fortune»*, *«necessity»*. В межах аналізованого британського тексту таких «фатумних» елементів популярного вжитку за загальною ознакою бути потенційним наративом визначено **140** одиниць (див. Рис. 3).

Тепер можна зробити підсумок, складаючи разом всі інтертекстуальні вкраплення, які розгізнаті в британському тексті нашого аналізу. Така колекція складається із **1343** випадків. Вслід досвіду вивчення попередніх американських мемуарів про духовне самовизначення особи, приблизно такого ж віку і дещо схожої долі, що і центральний британський персонаж, ми також спробуємо визначити умовний коефіцієнт присутності не-суюто-авторських смислів у тексті *«John Major»*. Такий винайдений нами тимчасовий показник для британської біографії складає **10,58 (1343 випадків інтертек-**

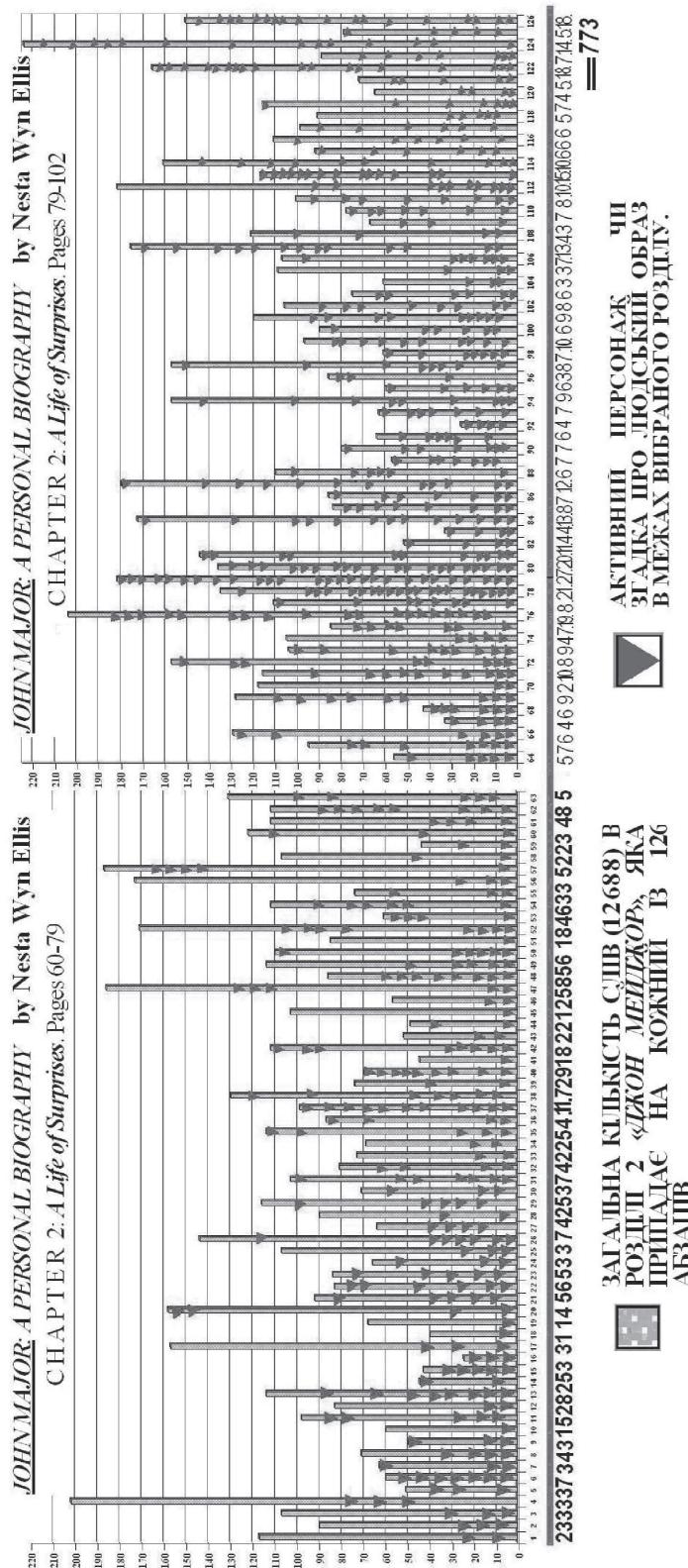
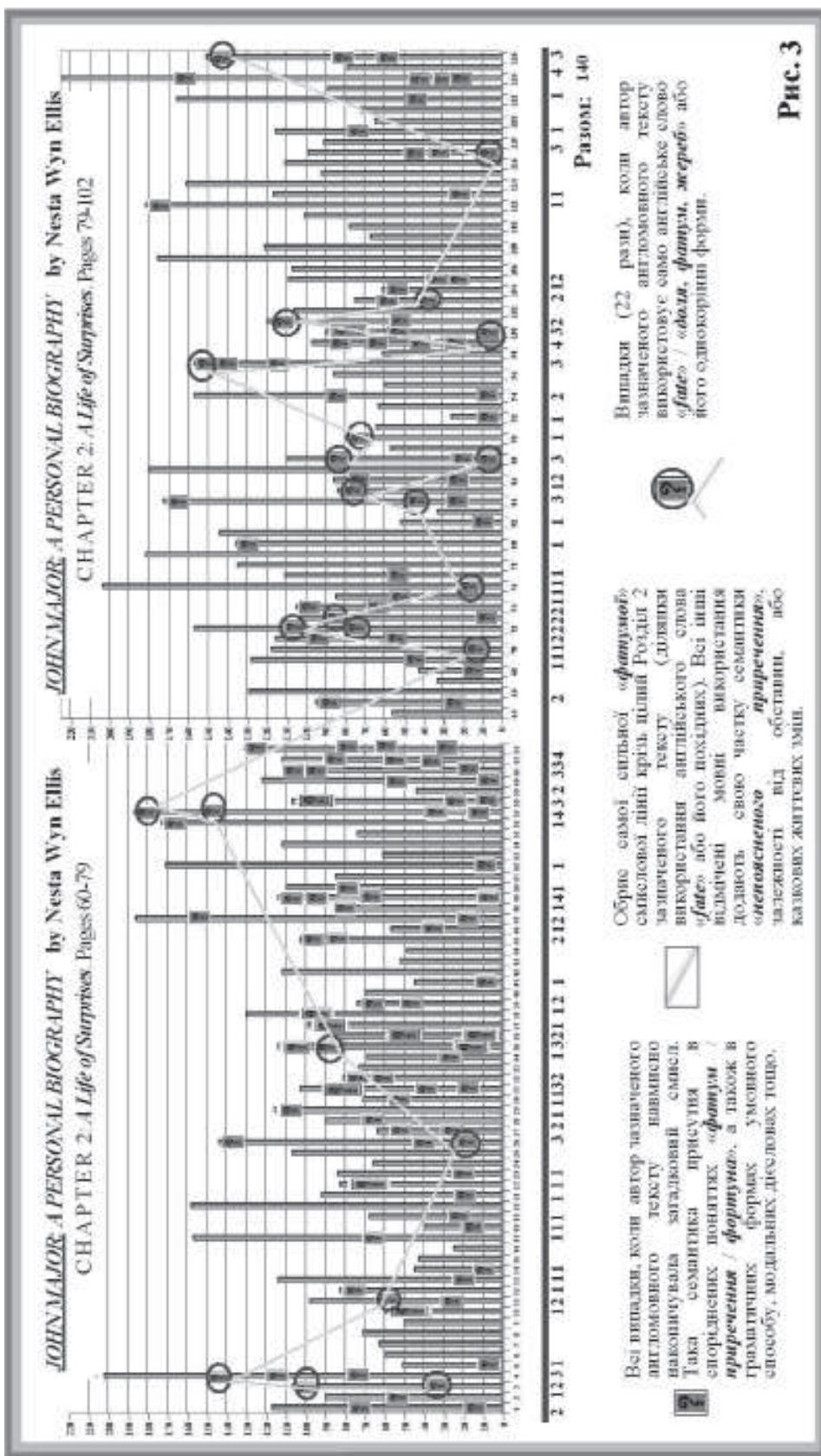
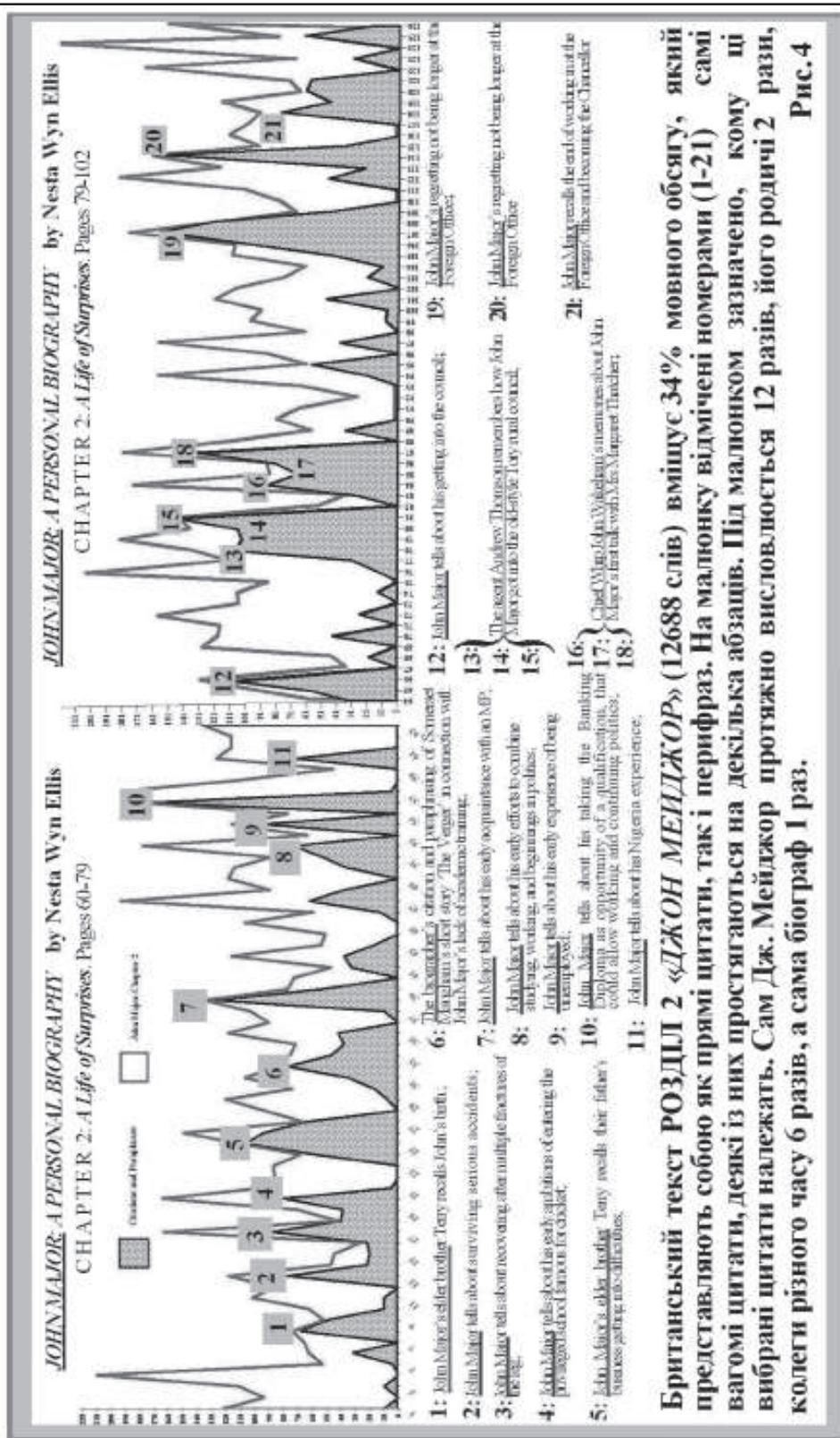

Схема зображає потребу автора в людських персонажах, які можуть з'являтися в тексті в різній мірі дегалізованими. Густота винайдів свідчить про «багатолодний зміст». Цифри під лінією понизу схеми означають кількість імен образів в кожному абзаці (разом 773 спостереження протягом тексту в 12688 слів). Якщо персонаж згадується декілька разів на абзац, він врахований лише одноразово.

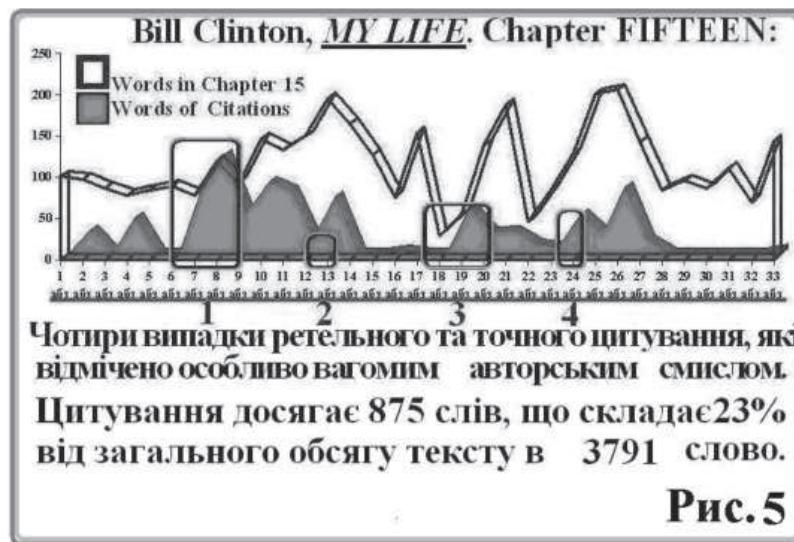
Рис. 2

Британський текст РОЗДІЛ 2 «ДЖОН МЕЙДЖОР» (12688 слів) вміщує 34% мовного обсягу, який представляють собою як прямі цитати, так і перифраз. На малюнку відмічені номерами (1-21) самі вагомі цитати, деякі із них простягаються на декілька абзаців. Під малюнком зазначено, кому ці вибрані цитати належать. Сам Дж. Мейджор протяжно виступав 12 разів, його родичі 2 рази, колеги різного часу 6 разів, а сама біограф 1 раз.

Рис.4

стуальності : 12688 слів аналізованого тексту = $0,1058 \times 100$ (для зручності уникнути малих дробів умовно помножаємо на 100). На більш дотичний манер таку густоту в дослідженному британському творі можна відчути як кожне десяте «іншо-джерельне» слово після 9 авторських.

Звісно таке твердження дещо образне, оскільки інтертекстуальності так упорядковано і регулярно не з'являється в тексті, більш натурально скупчуючись в одному місці та обріднюючись в іншому. Крім того, при визначенні самого загального складу не-суюто-авторських смыслів можуть пробуджуватися деякі сумніви, до якої категорії розподілу відносити той чи інший зміст. Ми не заперечуємо, що такі показники за підрахунками різних осіб здатні в деякій мірі відхилятися, ми навіть припускаємо, що це можливо на 20-50 випадків, які, однаке, не вирішальні в загальній картині. Проте явні тенденції розпаду текстових смыслів на авторські та «сторонні» все ж таки прозирають; через це, запропонований показник густоти інтертекстуальності додає деякої впевненості в судженнях про якості текстової тканини.

Визначивши, хоча і достатньо умовно, повний набір інтертекстуального матеріалу в британському документі, ми можемо розглянути самі прямі цитати та супровідний перифраз. Враховуючи викладені властивості тексту, маємо поспостерігати, яким чином здійснюється їх сукупна смысрова робота в межах авторського твору. Останнє видається коректним лише через авторські параметри тексту, як-то авторський погляд, голос, тон, динаміка тощо.

Британський текст нашого аналізу, як вже було вище визначено, вміщує 34% словесного обсягу, який представляють собою як прямі забрані у лапки цитати, так і безлапковий перифраз. Така вагома частка «не-авторського» матеріалу, можна сказати, не дуже характерна для англомовної традиції якісного письма. Проте англомовні автори часом порушують навіть граматичні устої заради певних змістових акцентів у своїй роботі; так само від спостереженого буяння цитування ми очікуємо особливий смысл та зацікавленість.

лені шукати специфічних функцій такого текстового явища в руслі цілісного документу.

В англомовній літературі, що обстоює якісно написані тексти, стосовно цитування існує так зване «золоте правило»: Якщо авторські слова заслуговують на те, щоб їх точно пам'ятали як оригінальний або важливий із особливих причин вислів, пряме цитування можна вважати виправданим. В інших випадках перевага віддається перифразу. Непряме цитування краще рішення на той випадок, коли зміст матеріалу важливіший за його форму [1, 415; 1, 462 та інші].

Американські науковці психолінгвісти та викладачі творчого письма тримають цитування в попі зору як показник зрілості / незрілості вмінь викладу думок. Вони враховують, звісно, поряд ще й з іншими прикметами, той манер, на який творець тексту поводиться із цитованим матеріалом, щоб кваліфікувати таку особу як досвідченого / недосвідченого письменника (тут: як особу, що висловлюється письмово). На їх думку, недосвідчені творці текстів залежні від зовнішніх джерел, щедро включають їх у структуру свого документу та легко виправдовують таке дійство. Фонова інформація від інших авторів тяжіє над ними, вони надмірно її шанують, а себе як творців тексту або не усвідомлюють, або недооцінюють. Рясні посилання у них можуть залишатися не документованими, на них покладаються надмірні надії щодо внеску в новостворений текст, через це власного змісту не видно (Ця інформація належить неопублікованій *PhD* дисертації американського автора К. Кембелл / C. Campbell на тему «Коли пишеш, словами інших: Використання інформації із попереднього читання... / Writing with Others' Words: The Use of Information from a Background Reading...», яку захищено в Каліфорнійському університеті в Лос-Анжелісі в 1987 році; наводиться за доповіддю Лінди Макфе / Linda McPhee [2, 57-66]).

Наш інтерес щодо властивостей цитування в англомовному тексті стосується обох вивчених творів (американський текст, як показує ілюстрація Рис.5, вміщує 23%, а британський документ, що можна побачити в ілюстрації Рис. 4 – 34% цитованого та перифразованого матеріалу). За прикметою пишного цитування, нам немає необхідності вважати як творця американського тексту, самого Б.Клінтона, так і особливо щедрого на посилання британського біографа Джона Мейджора, недостатньо досвідченими письменниками. Проте помічені якості текстів поставили проблему, пояснення якої може запропонувати лише наступний ретельний розгляд обох текстів за когнітивними смисловими параметрами індивідуального твору, як-то авторський погляд, голос, тон, динаміка тощо. Таким само шляхом здається можливим пояснити смислове співвідношення цитованого матеріалу із іншою інтертекстуальною присутністю в тексті. Крім того стане помітним те наповнення, яке отримують авторські параметри цілісного змісту від всього разом «стороннього» матеріалу.

ЛІТЕРАТУРА

- Heffernan J. and Lincoln J. Writing. A College Handbook / J.Heffernan and J.Lincoln. – New York / London WCIA IPU: W.W. Norton & Company Inc, 1990. – 695 p.

МИРОНОВА Т.Ю. ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ОДНОГО...

---

2. Proceedings of The American University in Cairo Conference // Annual International Conference.
– Cairo: American University in Cairo, 1994. – 226 p.
3. Trimmer J.F. and McCrimmon J. M. Writing with a Purpose / J.F. Trimmer and J. M. McCrimmon. – Boston: Houghton Miffling Company, 1988. – 524 p.

ДОВІДКОВА ЛІТЕРАТУРА

4. Longman Dictionary of English Language and Culture: gets to the heart of the language. – Harlow: Pearson Education Limited, 1999. – 1568 p.

МАТЕРІАЛ ДОСЛІДЖЕННЯ

5. Clinton W. J. My life. / Bill Clinton. – London: Hutchinson Random House, 2004. – 957 p.
6. Nesta Wyn Ellis. John Major: A personal biography / Nesta Wyn Ellis // London & Sydney: Futura publications division of MacDonald & Co Ltd, 1991. – 394 p.

Стаття надійшла до редакції 14.10.2013 р.